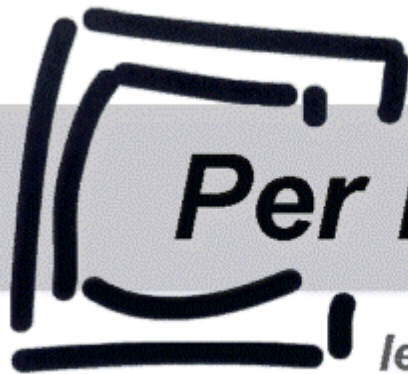

Leerkrachten: didactische aanwijzingen vindt u in de handleiding. De leerlingpagina's zijn kopieerbaar voor gebruik in de klas

Per Expresse

lessen in wereldnieuws

HELDEN VAN DEZE TIJD ZIJN VAAK SPORTHELDEN

"Zoals er overdag geen ster in de hemel staat die warmer is dan onze zon, zo is er geen competitie die groter is dan de Olympische Spelen", schreef de Griekse dichter Pindaros in de 5^e eeuw voor Christus. In augustus stralen ze weer, de helden van onze tijd, tijdens de Olympische Spelen van 13-29 augustus.

1. Wie is jouw held of wie zijn jouw helden? Waarom zijn ze dat geworden?
2. Wat is volgens jou een held? Geef je eigen definitie.

Iedereen heeft zijn helden. Ook heeft iedere tijd zijn eigen helden gehad. Het waren mensen die iets bijzonders hadden gedaan en daarvoor werden geëerd en soms rijkelijk beloond. Die helden worden beschreven in oude verhalen, liederen en gedichten. De hierboven al genoemde Griekse dichter Pindaros schreef in 460 voor Christus een ode aan Alkimedon omdat die tijdens de Olympische Spelen van dat jaar het worsteltoernooi had gewonnen:

Oude Griekse munt met worstelaars

"Hij had een prachtig uiterlijk, en zijn daden zijn al net zo prachtig om te zien; (Alkimedon) zorgde ervoor, dat -met hulp van de goden maar ook omdat hij zijn mannetje wist te staan- de schande niet op hem maar op de andere jongens (= zijn tegenstanders) kwam te liggen, met een roemloze en heimelijke reis naar huis en een smadelijke ontvangst."

Net als Alkimedon toen zijn enkele helden van nu sporters. De sporters zijn helden geworden omdat ze belangrijke wedstrijden hebben gewonnen. Zinedine Zidane bijvoorbeeld werd in 1998 in diverse Franse kranten omschreven als *notre héros Zizou* (onze held Zizou (een koosnaam voor Zidane)) toen het Franse voetbalelftal onder zijn leiding wereldkampioen was geworden.

De grootste sporthelden zijn sporters die gouden medailles hebben gewonnen tijdens de Olympische Spelen. Zo schrijft de NOC*NSF (= het Nederlands Olympisch Comité) op de website www.sport.nl over zwemmer Pieter van den Hoogeband: "*Na een succesvol EK 2000 (drie zilveren en een bronzen medaille) groeide Pieter in Sydney uit tot een ware Olympische held.*"

Ieder land heeft zijn eigen sporthelden en enkele sporters zijn wereldwijd een held. Ook tijdens de Spelen van 2004 in Athene worden winnaars van gouden plakken in eigen land en misschien ook wereldwijd helden.

Er zijn ook andere helden dan sporthelden. Een Nederlandse held is Hans Brinkers. Die voorkwam een overstroming door zijn vinger in een gat in een dijk te steken waar water uitkwam. Daarmee voorkwam hij een dijkdoorbraak. Een andere Nederlandse held is Piet Hein, bekend van "De Zilvervloot", die hij in 1628 op Spanje buit maakte. In Engeland en ook daarbuiten kent men het verhaal van koning Arthur en diens zoektocht naar de Heilige Graal, de beker waar Jezus bij het Laatste Avondmaal uit dronk.

2. Waarom is Alkimedon een held? Ben je het met Pindaros eens?
3. Alkimedon heeft écht geleefd. Geldt dat ook voor de andere helden die in de tekst zijn genoemd?
4. Heb je zelf iets gedaan waarop je nog steeds trots bent? Schrijf daar een verhaal over. Vertel daarbij waarom anderen je daarom een held zouden kunnen noemen.

Piet Hein

EEN GEZONDE GEEST IN EEN GEZOND LICHAAM?

Topsport

Er zijn veel mensen die sporten om gezond te blijven. Als je flink beweegt, blijf je lekker fit en voel je je helder in je hoofd. Als je sport om fit te blijven, voor je hobby of voor de gezelligheid noemen we dat amateursport of recreatiesport. Als je of tot de besten van je sport behoort en er misschien zelfs geld mee verdient, doe je aan topsport.

Op de Olympische Spelen komen alleen topsporters aan de start. Om zich voor te bereiden op toernooien zoals de Olympische Spelen moeten ze veel achterwege laten en hard trainen. Naar feestjes gaan tot diep in de nacht, roken, alcohol drinken en gebak eten kunnen ze allemaal niet of maar een heel enkele keer.

Ook zijn sommige topsporters veel en lang van huis. Zo zijn tennissers als Sjeng Schalken, Martin Verkerk en Raymond Sluiter vaak 10 maanden per jaar van huis en reizen ze over de hele wereld. Natuurlijk zie je dan je familie en je vrienden niet veel. Gelukkig voor hen spelen ze ook wel eens in Nederland.

Om topsporter te kunnen zijn, moet je niet alleen veel laten en hard trainen, maar ook beschikken over een gezond lichaam. Toch is bekend dat topsport niet altijd gezond is. Bijna elke topsporter heeft wel eens last van blessures. Denk bijvoorbeeld aan zwemmer Pieter van den Hoogenband. Hij scheurde ruim een jaar geleden een pees in zijn schouder omdat hij te wild had gezwommen en kon een paar maanden niet aan wedstrijden meedoen.

Voetballers van de topclubs Ajax, Feyenoord en PSV spelen wedstrijden in de competitie, in de nationale beker en in de Europacup. De beste spelers uit deze elftallen spelen daarnaast ook nog eens wedstrijden voor het nationale elftal. Ze spelen zo veel dat de kans op blessures groot is. Het komt bijna nooit voor dat topclubs hun beste 11 spelers kunnen opstellen. Altijd is er wel iemand geblesseerd. Een veel voorkomende blessure bij voetballers is een meniscusblessure (meniscus is een schijf in de knie). Niet voor niets wordt een meniscusbeschadiging ook wel voetbalknie genoemd. En hardlopers krijgen vaak last van hun achillespees.

Ondanks de gevaren van topsport voor je gezondheid, wordt sport toch vooral als iets gezonds gezien. Een uitdrukking die je vaak in dat verband hoort is *een gezonde geest in een gezond lichaam*. De gebruikers van deze spreuk gaan ervan uit dat het een niet zonder het ander kan.

1. Ben je het met de uitdrukking eens? Moet je een gezond lichaam hebben om een gezonde geest te hebben? Ken je een voorbeeld van het tegendeel?
2. Elke sport kent zijn eigen soort blessures. Naast de term voetbalknie is er nog een term die verwijst naar een blessure die bij één type sport vaak voorkomt. Weet jij welke term wij bedoelen?
3. Hierboven is een aantal zaken genoemd die kenmerkend voor topsport zijn, zoals het lang van huis zijn en het risico van blessures. Schrijf een kort verhaal over wat jij zelf wel of niet ervoor over zou hebben om uit te blinken in je sport.
4. De Wereldgezondheidsorganisatie zegt dat gezondheid ook te maken heeft met de situatie waarin je leeft. Kun je hier iets bij voorstellen?
5. Denk je dat de ene sport gevaarlijker is dan de andere voor je gezondheid?

DE PARALYMPICS

De Paralympics zijn de Olympische Spelen voor topsporters met een handicap. Eens in de vier jaar worden de Paralympics naast de “gewone” Olympische Spelen gehouden. Dat wil zeggen; op dezelfde plaats, in Athene, maar wel een aantal weken later. De eerste Paralympics zijn in 1948 gehouden. Nu worden ze voor de twaalfde keer georganiseerd. Van 17 tot en met 28 september strijden 4.000 atleten uit 130 landen om de medailles en de eer. Er doen ongeveer 110 Nederlandse sporters mee aan de Paralympics, onder andere met atletiek, paardrijden, rolstoelbasketbal en zwemmen. Ook met rolstoel-tennis doen we mee. Zo heeft Sonja Peters zich naast Esther Vergeer direct voor de Spelen geplaatst. Zij staan namelijk al een tijdje erg hoog op de wereldranglijst. Ze maken dan ook veel kans een medaille te winnen.

Sonja Peters

Op de Paralympics doen dus alleen maar topsporters mee. De eisen zijn praktische dezelfde als voor alle andere topsporters. Dit betekent dus heel hard trainen om een plek op de Spelen te verdienen.

Gehandicapt zijn betekent dat je leeft met een beperking. Dit kan zijn dat je slechtziend of blind bent. Of dat je verlamd bent en niet kunt lopen. Of dat je een been of arm mist. Een handicap maakt dat je misschien wel dubbel moet ‘strijden’. Je moet naast de normale sportieve inspanning ook knokken om je handicap te overwinnen.

Een beperking is natuurlijk lastig maar absoluut niet zielig. Ook ben je niet heel verschillend aan andere mensen. Het gaat er om dat je met je mogelijkheden en talenten uit het leven haalt wat er in zit.

Toch moeten we misschien nog aan het idee wennen dat mensen met een handicap topprestaties leveren. Dit geldt zeker voor de media. Op televisie zie je bijna niks over de Paralympics. In de kranten lees je er weinig over. Merkwaaardig als je bedenkt dat de Paralympics het op één na grootste sportevenement van de wereld is! (na de “gewone” Olympische Spelen). Vier jaar geleden wonnen onze Nederlandse sporters in Sydney maar liefst dertig medailles; twaalf maal goud, negen maal zilver en negen maal brons. Daarmee kwamen ze op de veertiende plaats in het landen-medailleklassement.

In veel landen doet de overheid eigenlijk helemaal niets voor de gehandicapten sport. Er is weinig geld of gehandicapten worden nog steeds achtergesteld. Tennisster Sonja Peters was onlangs op bezoek in Zuid-Afrika. Ze werkt als ambassadeur voor een fonds dat geld inzamelt voor rolstoeltennissers. Sonja zegt onder meer over haar ervaringen: *‘De moed en het enthousiasme van de kinderen was overweldigend en hartverwarmend. Het stimuleerde me enorm alles te doen om ze te helpen één van hun dromen waar te maken rolstoeltennis spelen.’*

1. Wat betekent ‘para’? Waarom worden de Paralympics zo genoemd?
2. Er staan 21 sporten op het programma van de Paralympics. Welke van onderstaande sporten ken je?

Zoek voor de sporten die je niet kent informatie op internet:

Atletiek	Handboogschieten	Roelstoeltennis	Wielrennen (baan)
Bankdrukken	Judo	Schermen	Wielrennen (weg)
Boccia	Paardensport	Sportschieten	Zeilen
CP-voetbal	Quad rugby	Tafeltennis	Zitvoetbal
Goalbal	Rolstoelbasketbal	Voetbal	Zwemmen

3. Tijdens het Sportgala van 2003 werd Esther Vergeer gekozen tot Gehandicapte Sporter van het Jaar. Daarnaast werd ook een Sportman van het Jaar gekozen, een Sportvrouw van het Jaar en een Sportploeg van het Jaar. Vind je het voor gehandicapte sporters goed dat er een aparte categorie is voor gehandicapte sporters of mag het niet uitmaken of sporters die voor de onderscheiding in aanmerking komen, gehandicapt zijn of niet?

IS MEEDOEN BELANGRIJKER DAN WINNEN?

Meedoen aan de Olympische Spelen is voor sporters het hoogst haalbare. Het is verreweg het belangrijkste sportevenement van de wereld. Sporters willen daar natuurlijk graag bij zijn. Voor de meeste sporters is meedoen en uitkomen voor je land een hele eer. Slechts weinigen halen een medaille.

Luc Krotwaar, de 'witte Keniaan'

Toch kun je je uiterste best doen om je beste prestatie tot nu te verbeteren. Dat noemt men ook wel het verbeteren van je PR, je persoonlijke record. Je behaalt in feite een overwinning op jezelf. Je verlegt jouw persoonlijke grens.

Luc Krotwaar, marathonloper, is daar een goed voorbeeld van. Hij liep tijdens de marathon van Rotterdam dit voorjaar zijn snelste tijd ooit: 2 uur en 11 minuten en 55 seconden. Een nieuw PR dus. Daarmee plaatste hij zich voor de Spelen en was daar dolblij mee. Toch maakt Luc Krotwaar op de Spelen in Athene maar heel weinig kans op een medaille omdat de Kenianen en Ethiopiërs een stuk sneller lopen. Zo liep Felix Limo uit Kenia in Rotterdam de snelste tijd in 2 uur en 6 minuten en 14 seconden. Dat was bijna 6 minuten sneller dan Luc Krotwaar.

Daarnaast heb je de sporters die gaan voor een medaille. Lukt dat niet, dan zijn de Spelen voor hen mislukt. Vaak zijn dit sporters die al eens eerder Olympische medailles wonnen. Denk hierbij maar aan zwimmers als Pieter van den Hoogenband en Inge de Bruijn die allebei met gouden plakken terugkwamen. Maar ook zeezeiler Herbert Dercksen die samen met Mitch Booth naar de Spelen gaat zegt: "Mitch heeft al eens brons en zilver op de Spelen gehaald. Dus is het logisch dat er nu een gouden plak bijkomt". Herbert en Mitch varen al 7 jaar samen. "Aan zelfvertrouwen geen gebrek", zegt Herbert bij het afscheid, "tot ziens bij de medaille-uitreiking in Athene".

Er zijn twee manieren om je te plaatsen voor de Spelen. De eerste manier is dat je direct mag gaan omdat je hoog op de wereldranglijst staat.

De tweede manier is dat je eerst nog moet bewijzen dat je goed genoeg bent. Je moet dan voldoen aan een bepaalde prestatie. Dit was het geval bij een aantal schermers die op 17 april te Gent (België) hun **laatste kans** kregen om naar de Spelen te mogen.

Sonja Tol (degen) heeft zich weten te plaatsen; ze won in de finale met 15-11. Indra Angad Gaur (florete) viel buiten de boot omdat ze de halve finale verloor. Ze zei over het toernooi: "Ik was blij met deze kans, maar ik heb één mindere partij geschermd. Het is over en uit."

1. De marathon is ruim 42 kilometer ver hardlopen. Tot waar kom je dan ongeveer vanaf de plek van je school? Zou jij het in de zelfde tijd kunnen fietsen als Luc Krotwaar het lopend doet?
2. Heb jij wel eens een overwinning op jezelf gehaald? Zo ja, welke?
3. Schermen is al heel lang een Olympische sport waarin in het totaal acht medailles behaald werden door Nederlanders. Toch is deze sport niet erg bekend. Hoe zou dat kunnen komen?
4. Zoek op internet op welk derde Olympische schermonderdeel er nog meer is naast de degen en de florete.

HOGER, VERDER, SNELLER...

De techniek vult het lichaam aan

De Zwitserse schaatser Frans Krienbühl (1929-2002) wordt tussen 1968 en 1984 veertien maal Zwitsers kampioen. Ook doet hij vaak mee aan de Europese en de Wereldkampioenschappen. Daar is hij vaak de langzaamste deelnemer. Toch wordt hij populair in Nederland omdat hij er steeds weer bij is en sneller probeert te rijden dan tot dusver (zijn PR te verbeteren zoals we dat op werkblad 4 genoemd hebben). Daartoe probeert hij telkens nieuwe schaatspakken uit om de luchtweerstand tijdens het rijden kleiner te maken. Andere schaatsers mogen op hun beurt zijn nieuwe schaatspakken gebruiken om óók sneller te kunnen rijden.

Niet alleen de schaatspakken zorgen voor snellere tijden. Ook de schaatsen zelf veranderen. Eerst gebruiken schaatsers tijdens wedstrijden Friese doorlopers. Daarna stappen ze over op Noren omdat ze daar harder op kunnen rijden. Nu rijden topschaatsers op klapschaatsen. Die is al eind 19^e eeuw in Canada uitgevonden, maar pas vanaf

1985 laten Nederlandse wetenschappers die uittesten door de schaatsers. Met deze schaatsen kunnen ze bij iedere slag langer en meer kracht op het ijs zetten. Daardoor kunnen ze sneller rijden. In het seizoen 1997-1998 testen Nederlandse topschaatsers op de ijsbaan van Inzell de klapschaatsen uit in een officiële wedstrijd. Ze rijden er 3% sneller op dan op andere schaatsen. Per minuut scheelt dat dus bijna 1,8 seconde. Daarna breken ze het ene record na het andere. Schaatsers als Gianni Romme en Bob de Jong laten schaatsers die op gewone schaatsen rijden, ver achter zich. Daarna gaan ook steeds meer concurrenten harder rijden omdat ze op klapschaatsen overstappen. Enkel

buitenlandse rijders worden zelfs zware concurrenten voor de Nederlandse topschaatsers. Tijdens de WK van 2004 in Hamar wordt voor het eerst in jaren géén Nederlander wereldkampioen. De Amerikaan Hedrich wint het toernooi en zijn landgenoot Davis wordt tweede.

Sinds 1998 bereiden de zeilers Mitch Booth en Herbert Dercksen zich op de Olympische Spelen in Athene voor. Ze hopen daar goud te winnen. Per jaar kost de voorbereiding 300.000 euro. Dat betalen het Nederlands Watersportverbond, de NOC*NSF en hun sponsor de verzekeraar Zwitserleven. Dercksen zegt waarom veel van dat geld naar onderzoek gaat: "Je moet constant op je hoede zijn en openstaan voor nieuw materiaal en dus nieuwe inzichten. Doe je dat niet, ook goed, maar dan verlies je geheid je voorsprong en ben je veroordeeld tot een achterhoedegevecht." Ze hebben zeilen van extra licht materiaal laten testen in windtunnels in Italië. Dat kostten hen 10.000 euro per dag. Het materiaal komt van een Amerikaans bedrijf. Het bedrijf mag het aan niemand anders leveren, zo is afgesproken.

opdracht

1. Waarom hebben sporters maar tijdelijk voordeel als ze voor het eerst een nieuwe vinding gebruiken?
2. Kun je nog een andere tak van sport noemen waar veel onderzoek naar gedaan wordt?
3. Steeds als je denkt dat het niet verder, sneller of hoger kan, gebeurt dat tóch. Zo lijkt het wereldrecord verspringen van 8,90 meter dat in 1968 is gevestigd, nooit meer verbeterd te kunnen worden. In 1995, 27 jaar later, gebeurt dat tóch. Denk je dat het op den duur wél ophoudt? Of zal het eeuwig hoger, sneller of verder zijn? Schrijf hier een opstel over. Je mag ook een wedstrijdverslag maken van de 100 meter hardlopen of van het verspringen in het jaar 2104. Wat is de winnende tijd dan of de winnende afstand?
4. Discussieopdracht: Vind je het aanvaardbaar als er tonnen of zelfs miljoenen worden uitgegeven om één of een paar sporters beter te laten presteren? Of vind je dat het geld beter ergens anders aan uitgegeven kan worden, aan iets waar meer mensen voordeel van hebben?

Beamon tijdens zijn recordsprong op de spelen in Mexico

SPORT, KAN DAT ZÓNDER DOPING?

Hoger, verder en sneller... hangt niet alleen van verbeterde techniek af. Sporters nemen ook spullen in die hen beter doen presteren. Licht verteerbare etenswaren als pasta's bijvoorbeeld zijn toegestaan en ook voedings-supplementen, pillen en dranken waar vitamines en andere voedingsstoffen in zitten. Andere middelen zijn niet toegestaan, omdat sporters die ze gebruiken daar een oneerlijk voordeel aan hebben. Deze verboden middelen worden doping genoemd.

In 'Asterix en de Olympische Spelen' wordt de toverdrank van Panoramix als doping gebruikt. De drank maakt mensen zó sterk dat ze met hun blote vuisten colonnes Romeinse soldaten letterlijk uit elkaar kunnen slaan. Als Asterix tijdens de Olympische Spelen aan het hardlopen meedoet, gebruiken zijn tegenstanders de drank en winnen ze van Asterix die dat niet doet. Ze worden als dopinggebruikers ontmaskerd omdat er een kleurstof in de drank is gedaan die hun tong blauw kleurt. Asterix wordt alsnog winnaar.

Het Internationaal Olympisch Comité en andere sportbonden hebben lijsten van dopingmiddelen. Ze laten sporters voor, tijdens en na wedstrijden testen op het gebruik ervan. Wie betrapt wordt, krijgt straf. Tijdens de Ronde van Frankrijk van 1967 sterft een deelnemer nadat hij amfetaminen heeft gebruikt. Dan blijkt doping niet alleen oneerlijk te zijn, maar soms ook gevaarlijk. Sindsdien probeert men doping uit te bannen. Het opsporen is echter niet altijd zo makkelijk als bij Asterix. De huidige doping geeft geen blauwe tong of andere makkelijk zichtbare kenmerken.

Het gebruik van doping door sporters is vaak nieuws. We hebben enkele opmerkelijke krantenberichten van de afgelopen jaren op een rijtje gezet:

"Edgar Davids en Frank de Boer ontkennen de spierversterker nandrolon te hebben gebruikt. Maar bij de controles bleek de waarde van dit middel aanzienlijk hoger dan het niveau dat door de sportbonden wordt geaccepteerd. (...) Hebben de spelers bewust nandrolon gebruikt of per ongeluk binnengekregen via voedings- of vitamine-supplementen? Hebben ze de middelen zelf aangeschaft of gekregen van persoonlijke soigneurs dan wel de medische staf van de KNVB of hun club?"

NRC Handelsblad van 9 mei 2001

"Bijna tweehonderd voormalige Oostduitse sporters hebben schadevergoeding gevraagd voor hun dopinggebruik dat hen indertijd door het regime was opgedrongen. (...) De doping veroorzaakte bij veel van deze sporters gezondheidsproblemen."

NRC Handelsblad van 2003

"Vanaf de introductie van EPO was ik meteen kansloos. Ik werd door de grootste boerenlul voorbijgereden. Het niveau was in een klap waanzinnig gestegen. Ik heb veel jongens zien sneuvelen. Ze werkten zichzelf helemaal de vernieling in. Had ik ook zin om in het harnas te sterven? Nee, natuurlijk niet. Ik was niet van plan om als een halve dooie mee te rijden. Dan maar geen goeie uitslagen."

Peter Winnen in de NRC Handelsblad van 3 juli 1999

1. Doping is nog steeds niet uitgebannen. Hoe komt dat volgens jou?
2. Paneldiscussie: kan doping alsnog uitgebannen worden en moet dat ook? Kies één van de stellingen en verdedig die in de discussie.

- Ik gebruik een dopingmiddel, maar ik heb goed nagedacht over de risico's die ik loop met dit middel;
- Ik gebruik een dopingmiddel want als ik niet presteer, kan ik niet rondkomen van mijn sport;
- Wedstrijden verlopen eerlijker als iedereen elk dopingmiddel mag gebruiken dat hij maar wil, want er zal altijd wel iemand het dopingverbod overtreden en daar een oneerlijk voordeel aan hebben.
- Als iedereen doping gebruikt, heeft niemand daar voordeel van. Dan kan iedereen dat net zo goed laten.

"Ik was bijna in een kist naar huis gegaan" – "Ander gedrag beste wapen tegen doping"

SPORT, MEDIA EN RECLAME

Sporthelden zijn altijd winnaars. Zodra ze niet meer winnen of een punt achter hun sportcarrière zetten, houden ze meestal op held te zijn. In 1988 wordt voetballer Berry van Aerle een held als hij met PSV de Europacup voor Landskampioenen wint en met het Nederlands Elftal Europees kampioen wordt. Nadat hij is gestopt met voetballen, blijft hij alleen populair bij de PSV-supporters en slijt hij zijn dagen verder anoniem als postbode.

Één van de uitzonderingen is de atlete Fanny Blankers-Koen. Die wordt een sportheldin door tijdens de Olympische Spelen van 1948 vier gouden plakken te winnen. Ze blijft na haar carrière een held tot haar dood in 2004. Elke keer als de geschiedenis van de Olympische Spelen ter sprake komt, worden de oude tv-beelden weer getoond waarin je haar fantastische prestaties kunt herbeleven.

Blankers-Koen op de 100 meter hardlopen

- 1) Sporthelden trekken media aan omdat er nieuwsverhalen over te maken zijn waar veel mensen belangstelling voor hebben. In Nederland is darten nauwelijks bekend. Je leest of ziet er zelden iets over. In 1998 wordt Raymond van Barneveld de eerste Nederlandse wereldkampioen darten. Hij wordt daardoor een sportheld. In 1999 zendt SBS6 het wereldkampioenschap darten rechtstreeks uit. Vijf miljoen kijkers zien Van Barneveld het toernooi opnieuw winnen. Daarna gaan steeds meer Nederlanders zélf darten en schieten dartsverenigingen als paddestoelen uit de grond.
- 2) Ieder jaar wordt in Wijk aan Zee een schaaktoernooi gespeeld waar ook de beste schakers ter wereld aan meedoen. Eerst heet dit toernooi het Hoogovens Schaaktoernooi omdat Hoogovens het toernooi sponsort. Het bedrijf doet dat om bekendheid te geven aan zijn naam. Dat trekt klanten aan voor het staal dat ze maken en verkopen. Van het geld dat de organisatie van het bedrijf krijgt, betaalt zij de kosten van het toernooi (gebruik van zalen, prijzengeld voor de deelnemers enzovoort). Dan koopt het Engelse staalbedrijf Corus Hoogovens op en gaat die het toernooi sponsoren. Het heet nu het Corus Schaaktoernooi.
- 3) Omroepen doen verslag van de Olympische Spelen van 2004 en betalen daar geld voor aan de organisatoren van de Spelen. Daarmee kunnen die een deel van de kosten dekken die ze maken bij het organiseren van de Spelen.
- 4) Wel willen de omroepen onderdelen van de Spelen het liefst uitzenden wanneer ze denken dat de meeste mensen ernaar kijken of luisteren. Dan zijn bedrijven die tijdens de uitzendingen reclame willen maken ook bereid om aan de omroepen veel geld te betalen. Daardoor worden de marathon voor vrouwen op 22 augustus en die voor mannen op 29 augustus in de loop van de namiddag gelopen. Dat komt voor de omroepen die ze willen uitzenden het best uit, maar niet voor de lopers. In augustus wordt het in Athene dan vaak meer dan 40 graden. Zelfs lopers uit warme landen als Kenia vinden dat té warm en lopen liever vroeger of later op de dag.

De marathon voor vrouwen op de Olympische Spelen van 2000

1. Waarom beginnen sommige wedstrijden voor de Holland Casino Eredivisie op zondag om 12.30 uur en niet om 14.30 uur?
2. Iedere genummerde tekst hierboven gaat over twee van de drie zaken uit de titel van dit blad (sport, media en reclame).
 - a) Geef bij iedere tekst aan: welke zaken er genoemd worden, welke zaak afhankelijk is van de andere (je mag meer dan één antwoord geven) en waarom dat zo is.
 - b) Maak een schema van de relaties tussen deze zaken die je hebt gevonden.

FAIROPOLYMPICS

Op werkblad 7 hebben we gekeken naar de relatie tussen media en sport. Zonder de media zou de sport geen groot publiek kunnen bereiken. Die media-aandacht is ook aantrekkelijk voor anderen. Zo vragen Novib, FNV en de Schone Kleren Campagne rondom de Olympische Spelen aandacht voor de misstanden in de sportkledingindustrie.

GEZOCHT

Jonge vrouwen voor lange werkdagen voor weinig geld.

Functie-eisen: moet abnormaal snel kunnen werken, met weinig slaap genoeg nemen, niet klagen over het loon, nooit zieke kinderen hebben, bereid zijn af en toe onbetaald een nacht door te werken, geen lid van een vakbond willen worden, met weinig tevreden zijn en meegaand van aard zijn.

Bij aanvaarding van de betrekking dient u een verklaring te tekenen dat u goed wordt behandeld en betaald. Als de Arbeidsinspectie ons bedrijf bezoekt, is het u niet toegestaan het woord te voeren.

Kandidaten die niet zeuren, verdienen de voorkeur.

Een namaak-advertentie uit de Fair Olympics-campagne

Het wereldrecord op de marathon bij de vrouwen staat op naam van de Britse Paula Radcliffe. Het record bedraagt 2 uur, 15 minuten en 25 seconden. Radcliffe kreeg er €200.000,- voor, een veelvoud aan sponsorgeld, de titel 'Wereldatlete van het jaar' en een gouden schoen.

In 2 uur, 15 minuten en 25 seconden verdient een anonieme stikster in een sportkledingfabriek in Azië met het maken van sportschoenen minder dan €1,-. In het hoogseizoen moet ze soms 16 uur of langer op een dag werken. Overwerk krijgt ze niet altijd uitbetaald. Ze slaapt door de week verplicht in een vrouwenslaapzaal naast de fabriek. Als ze een keer verzuimd omdat haar kind ziek is geworden, krijgt ze een boete. Als ze de hoge productienorm niet haalt, wordt ze ontslagen.

We klagen met ze allen vaak dat sportkleding zo duur is. Maar van de €90,- voor een paar hardloopschoenen of de €70,- voor een sportshirt gaat minder dan 1% zitten in het arbeidsloon. Novib, FNV en SKK grijpen de Olympische Spelen in Athene aan om bovengenoemde misstanden in de sportkledingindustrie aan de kaak te stellen. Onder het motto 'Eis eerlijk gemaakte sportkleding' roepen ze de sportmerken op om er alles aan te doen om de beloning en de arbeidsomstandigheden in de sportkledingindustrie te verbeteren *in de geest van de Olympische gedachte*. Meer informatie kun je vinden op de website <http://www.fairolympics.nl>. Je kunt daar actiekaarten aanvragen of een email-petitie invullen en opsturen.

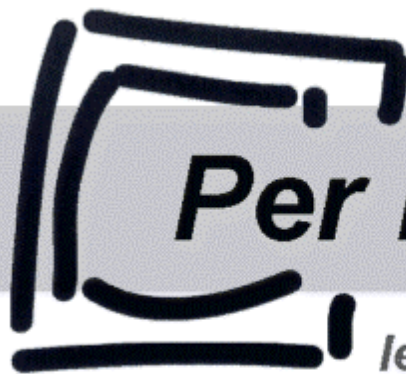

opdracht

1. Fairolympics roept de sportmerken op te handelen *in de geest van de Olympische gedachte*. Wat zouden ze hiermee bedoelen?
2. Ben jij bereid om meer te betalen voor je sportschoenen als de arbeidsters meer loon krijgen?
3. Ontwerp je eigen shirt als bijdrage aan de campagne *Fair Play op de Spelen*.

Per Presse

lessen in wereldnieuws

OLYMPISCHE SPELEN

- Wanneer wordt een sporter een held?
- Is meedoen belangrijker dan winnen?
- Kan sport zonder doping?
- Hoe zit het met de Paralympics?

Van 13 tot 29 augustus vinden de 28^e moderne Olympische Spelen plaats. Duizenden sporters gaan met elkaar en met zichzelf de strijd aan om in hun sport nog hoger, nog sneller en nog verder te komen, onder het oog van duizenden journalisten en miljoenen tv-kijkers.

Deze **Per Presse** belicht de achtergronden van de Spelen waarbij onder meer gekeken wordt naar de relatie tussen media, reclame en sport.

De website (<http://www.cmo.nl>) gaat onder meer dieper in op de geschiedenis van de spelen en de campagne 'Fairlympics: eis eerlijk gemaakte sportkleding'.

Per Presse?

Per Presse helpt u bij het lesgeven over de grote wereldvraagstukken en actuele gebeurtenissen.

Inhoud:

Fotokopieerbare activiteiten voor gebruik in de klas, bestemd voor leerlingen van 10 tot 15 jaar.

Voor basisonderwijs:

- * Helden van deze tijd
- * De Paralympics
- * Is meedoen belangrijker dan winnen?
- * Hoger, verder, sneller...
- * Fairlympics

Voor voortgezet onderwijs:

- * Een gezonde geest in een gezond lichaam?
- * De Paralympics
- * Is meedoen belangrijker dan winnen?
- * Hoger, verder, sneller...
- * Sport, kan dat zonder doping?
- * Sport, media en reclame
- * Fairlympics

Leerplan bo:

- * Oriëntatie op mens en wereld (aardrijkskunde / geschiedenis, gezond en redzaam gedrag)
- * Expressie-activiteiten
- * Nieuwe media

Leerplan vo:

- * Aardrijkskunde
- * Biologie
- * Informatiekunde

De Olympische Spelen komen weer thuis

In de 19^e eeuw blies baron Pierre de Coubertin, de stichter van de Olympische beweging de traditie van de Olympische Spelen nieuw leven in. Hij wilde dat sporters uit verschillende landen met elkaar gingen wedijveren. Niet het willen winnen moest voorop staan, maar je best doen en strijd leveren.

In 1896 vonden de eerste moderne Olympische Spelen plaats. Dat was in Athene want Griekenland is de bakermat van de Olympische traditie.

Van 776 voor Chr. tot 261 na Chr. vonden om de vier jaar de Olympische Spelen plaats in het dorp Olympia, bij de berg Olympus. Ze maakten deel uit van een feest ter ere van de Griekse oppergoden die op de Olympus wonen. Atleten van overal uit het Griekse en later het Romeinse rijk kwamen daar naartoe. Men vond het gebeuren zó belangrijk dat bij iedere oorlog die in het rijk aan de gang was de strijdende partijen de wapens moesten neerleggen kort vóór, tijdens en na de festiviteiten. Zo konden deelnemers uit oorlogsgebieden ongehinderd naar Olympia afreizen en terugkeren. Winnaars kregen géén medaille, maar een tot een krans ineengevlochten olijftak. Ze werden in hun thuisland als helden onthaald met muziek, lofdichten en standbeelden.

Ook tijdens de moderne spelen wedijveren sporters uit verschillende landen met elkaar, maar er zijn verschillen met de oude spelen. Ze worden telkens in een andere stad gehouden. Oorlogen gaan tijdens de Spelen gewoon door. In 1916, 1940 en 1944 worden ze zelfs afgelast vanwege oorlog. Ook op andere manieren worden de Spelen vaak een speelbal van internationale conflicten en politieke propaganda. Meer hierover kunt u lezen op onze website www.cmo.nl. Tevens groeien de Spelen uit tot een commercieel gebeuren waar fabrikanten van sportartikelen, omroepen en andere bedrijven veel geld aan hopen te verdienen. Ook worden de Spelers steeds meer het domein van duurbetaalde sporters die kosten noch moeite sparen om zich optimaal voor te bereiden.

Gebleven is de heldendom die sporters ten deel vallen als ze één of meer gouden medailles winnen. Enkelen blijven dat tot lang na het einde van hun sportcarrière. In 1999 riep de Internationale Atletiekfederatie IAAF twee meervoudige Olympische winnaars uit tot beste atleet en beste atlete van de 20e eeuw. Het zijn respectievelijk Carl Lewis die tijdens de Spelen van 1984, 1988, 1992 en 1996 in totaal negen gouden medailles won en Fanny Blankers-Koen, die tijdens de Spelen van 1948 vier gouden medailles won.

Sporthelden zijn rolmodellen; sommige kinderen en volwassenen raken in de ban van een tak van sport omdat hun held die beoefent. Na zijn uitverkiezing tot atleet van de eeuw zei Lewis: "Als [Jesse Owens tijdens de Spelen van 1936] niet vier onderdelen had gewonnen, zou ik het waarschijnlijk niet hebben geprobeerd." Ook tijdens de Spelen van 2004 zullen sporters die één of meer gouden medailles winnen, helden en rolmodellen worden.

In 1997 kiest het Internationaal Olympisch Comité Athene voor de tweede keer als gaststad voor de Spelen. Ze worden gehouden van 13 tot 29 augustus 2004. Op allerlei manieren is te zien wat de bakermat is van de oude én die van de moderne Spelen. Op het embleem van de Spelen staat een *kotinos* afgebeeld, niet alleen omdat het een onderscheiding was voor winnaars bij de oude Spelen, maar ook omdat de olijfboom de heilige boom van de stad was. Op de medailles die worden uitgereikt is het Panathenisch Stadion te zien waar de Olympische Spelen van 1896 zijn gehouden. De twee mascottes van de Spelen heten Phevos en Athene. Phevos is de Griekse naam van Apollo, de god van de muziek en het licht. Athene is de naam van de godin van de wijsheid die ook beschermvrouwe van de stad Athene was. Tijdens de Spelen beschermen 45.000 soldaten en politiemensen en 60.000 vrijwilligers beschermen deelnemers, hun begeleiders, journalisten, verslaggevers en toeschouwers tegen terreuraanslagen en ander onheil. Ook bewaken NAVO-vliegtuigen en -schepen het luchtruim boven en de wateren rond Griekenland. De angst voor terreur zit er goed in na de aanslagen van 11 maart 2004 in Madrid en andere grote aanslagen van de afgelopen jaren.

FEITEN EN CIJFERS

- Voor de organisatie van de Olympische Spelen van 2004 hadden zich de volgende steden aangemeld: Athene, Buenos Aires, Istanbul, Kaapstad, Lille, Rio de Janeiro, Rome, San Juan, Sevilla, Sint Petersburg en Stockholm. Bij de eerste schifting bleven hiervan over: Athene, Buenos Aires, Kaapstad, Rome en Stockholm. Daarna bleven alleen Athene en Rome over. Tijdens de 106^e bijeenkomst van het IOC op 5 september 1997 viel de keuze op Athene.
- De Olympische Zomerspelen Spelen vinden plaats van 13 t/m 29 augustus. Het zijn de Spelen van de 28^e Olympiade, maar omdat in 1916, 1940 en 1944 de Spelen niet doorgingen, is het voor de 25^e maal sinds 1896 dat de Olympische Zomerspelen worden gehouden.
- De Paralympics vinden plaats van 17 t/m 28 september. Het is de 12^e keer (voor het eerst was dat in 1948) dat ze worden gehouden.
- Er zijn 38 plaatsen ingericht waar onderdelen van de Spelen worden afgewerkt.
- In totaal staan er 28 sportdisciplines op het programma. Bij de Paralympics staan er 21 sportonderdelen op het programma.
- Er wordt 301 maal medailles uitgereikt.
- Er worden in totaal 1130 gouden, 1130 zilveren en 1150 bronzen medailles uitgereikt.
- Er zijn 11.500 deelnemers en 3.000 begeleiders uit 199 landen bij de Olympische Zomerspelen. Bij de Paralympics zijn dat er 4.000 uit 130 landen.
- Tijdens de Olympische Zomerspelen worden er in het Olympisch Dorp 50.000 maaltijden per dag opgediend. Daar is 100 ton voedsel voor nodig;
- Ongeveer 21.500 omroepmedewerkers, journalisten en fotografen doen verslag van de Spelen;
- Tijdens de Spelen vinden 16.000 deelnemers en begeleiders onderdak in het Olympisch Dorp. Tijdens de Paralympics verblijven daar 6.000 deelnemers en begeleiders.

LESSUGGESTIES

(BO) De helden van deze tijd zijn vaak sporthelden

Doelstelling: de leerlingen zijn bekend met het begrip (sport)held

Antwoorden op de opdrachten:

2) Een held volgens het woordenboek: een moedige strijder, iemand die niet bang is en gevaar niet uit de weg gaat, iemand met veel lichamelijke kracht of met veel kennis en vaardigheden, iemand die uitmunt in grootse daden (hieronder vallen sporthelden). Helden zijn vaak mensen die iets hebben gedaan waar andere mensen profijt van trekken of hebben getrokken, uitvinders bijvoorbeeld, maar ook mensen die andere mensen uit gevaarlijke situaties (brand bijvoorbeeld) gered hebben.

3) Schoonheid en strijdlust.

4) Hans Brinkers en koning Arthur hebben nooit bestaan.

5) Dat kan met name iets zijn waarmee een leerling zichzelf overtroffen heeft, een overwinning op zichzelf heeft behaald, bijvoorbeeld een goed cijfer behaald bij een proefwerk in een vak waar hij niet zo goed in is. Het kan ook het bereiken van een mijlpaal zijn, zoals van de hoge duikplank springen.

(VO) Een gezonde geest in een gezond lichaam?

Doelstelling: de leerlingen denken na over de relatie tussen lichaam en geest en over het begrip ‘gezondheid’

Antwoorden op de opdrachten:

1) Een voorbeeld van het tegendeel: astronoom Hawking die in een rolstoel zit en al zijn teksten moet dicteren.

2) Tennisarm

4) Om gezond te zijn, heb je voldoende basisvoeding nodig. Iemand die bedreigd wordt door honger, kan niet aan topsport doen.

5) Gevaarlijke sporten zijn sporten waar de kans op blessures hoog is: autoracen, wildwatervaren, snowboarden, parasailing, alpinisme enz. Het gaat hierbij vooral om inzicht in het verband tussen de aard van de sportbeoefening en de aard van de blessures.

(BO/VO) De Paralympics

Doelstelling: de leerlingen zijn bekend met de Paralympics en de top-prestaties die sporters daar leveren

Antwoorden op de opdrachten:

1) Para betekent “naast” of “bij”. Eens in de vier jaar worden de Paralympics vlak na de ‘gewone’ Olympische Spelen gehouden.

2) bankdrukken = gewichtheffen, liggend op een bank; boccia = soort jeu de boules; cp-voetbal = voetbal voor mensen met hersenbeschadiging in teams van 7; goalbal = voetbal voor slechtzienden met rinkelbal; Quad rugby = rolstoelrugby. Besteed ook aandacht aan de relatie tussen de aard van de beperking en de sport. Gangbaar is het onderscheid tussen lichamelijk, visueel en verstandelijk gehandicapt.

3) Een *ambassadeur* doet niets anders dan aandacht vragen voor de organisatie of sportbond. Voorwaarde is meestal dat je een bekende Nederlander bent. Andere ambassadeurs: Marco Borsato - Warchild, Paul van Vliet - Unicef, Jochem Uytdehaage - sportambassadeur

4) Waarop berust de indeling die we maken? Is de prestatie nu werkelijk zo anders en verschillend dat zo'n onderscheid legitiem is?

(BO/VO) Is meedoen belangrijker dan winnen?

Doelstelling: de leerlingen denken na over de vraag of meedoen belangrijker is dan winnen

Antwoorden op de opdrachten:

1) Alles in de wijde omtrek kan van toepassing zijn. Afwijkingen met tien km naar boven en onder zijn toegestaan. Een focus op (naburige) steden of attracties als oriëntatiepunten kan handig zijn. Voor wat betreft de fietsnelheid kunnen kleinere ‘fietseenheden’ zoals van huis naar school handig zijn. Ook hier geldt dat afwijkingen mogen. Het gaat vooral om het schattend rekenen.

3) In het begin van de 20^e eeuw was sport een elitaire bezigheid en schermen was toen naar verhouding heel populair. Nu is er veel meer aanbod in sport en de scherm sport is een van veel sporten geworden. De meeste mensen hebben nog wel een associatie bij schermen via films. Verder is er niet veel media-aandacht geweest. Ook is schermen is een moeilijke sport en niet iedereen heeft snel de stimulerende succeservaring. Drempel vormen ook de kosten: een schermuitrusting kost al gauw € 500,-. De contributie bij een vereniging ligt op ± €400,- per jaar.

4) De sabel.

(BO/VO) Hoger, verder, sneller...

Doelstelling: de leerlingen denken na of we altijd hoger, verder en sneller kunnen in de sport of dat er een eindigheid aan records is

Antwoorden op de opdrachten:

1) Eerst wordt een nieuwe vinding door een kleine groep sporters gebruikt. Zolang ze die geheim houden, hebben ze daar voordeel mee ten opzichten van hun concurrenten. Zodra echter de concurrenten óók die vinding gaan toepassen, verdwijnt dat voordeel mee en kunnen méér sporters op hetzelfde niveau (en soms zelfs beter) presteren dan degenen die voor het eerst de vinding toepasten.

2) Onderzoek is belangrijk voor takken van sport waarbij beoefenaars gereedschappen, apparaten en machines gebruiken. Te denken valt vooral aan auto- en motorsport, maar ook aan technische nummers bij de atletiek zoals hoogspringen met de polsstok en speerwerpen.

4) Hier kunnen leerlingen de volgende zaken tegen elkaar afwegen:

a) Nieuwe materialen en producten die voor betere sportprestaties worden ontwikkeld, vinden soms buiten de sport nuttige toepassingen (spin-off);

b) Rijke landen kunnen méér geld uitgeven aan onderzoek en ontwikkeling dan arme. Bij sporten waar veel onderzoek voor gedaan wordt, zijn rijke landen in het voordeel. Veel talentrijke sporters uit arme landen verhuizen om die reden naar rijke (en om zelf méér te verdienen aan de sport en te kunnen profiteren van betere voorzieningen).

(VO) Sport, kan dat zónder doping?

Doelstelling: de leerlingen vormen zich een mening over het gebruik van doping

Antwoorden op de opdrachten:

1) Zolang sporters voordeel hebben van doping zullen er altijd sporters zijn die het risico nemen; sommige sporters krijgen onder dwang of onbewust doping toegediend; er worden voortdurend nieuwe middelen uitgevonden en opsporing loopt daarbij altijd achter.

2) Vier leerlingen vormen een panel. Ieder panellid verdedigt een stelling. Eerst legt ieder panellid zijn stelling uit en onderbouwt hij die met argumenten. Daarna gaan ze met elkaar in discussie.

U laat daarna de rest van de klas of een groep juryleden uitmaken wie van het panel zijn stelling het best heeft verdedigd..

(VO) Sport, media en reclame

Doelstelling: de leerlingen zijn bekend met de driehoeksrelatie tussen sport, media en reclame

Antwoorden op de opdrachten:

1) Om rechtstreekse uitzendingen via Canal+ mogelijk te maken. De media bepalen hier het tijdstip van uitzending.
2) Tekst 1: sport, media. Media zijn afhankelijk van sport want ze moeten hun aandacht bij het publiek zien vast te houden met pakkende nieuwsverhalen en daar lenen sporthelden zich bij uitstek voor. Omgekeerd wordt een sport populairder naarmate media er meer aandacht aan besteden.

Tekst 2: sport en reclame. Enerzijds is het schaaktoernooi een gelegenheid van Hoogovens en daarna van Corus om reclame te maken voor hun producten.

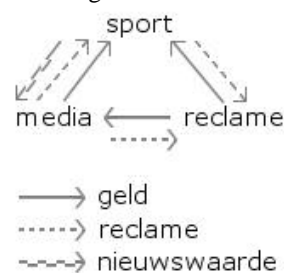
Anderzijds kan het bedrijf de kosten (makkelijker) betalen dankzij het geld dat zij van het bedrijf krijgt.

Tekst 3: Sport en media. Door het verkopen van televisierechten kunnen de organisatoren van de Spelen een deel van de kosten dekken.

Tekst 4: Media en reclame. De media die verslag doen van de Olympische Spelen zijn deels afhankelijk van bedrijven die reclame willen laten maken tijdens de uitzendingen. Omgekeerd zijn bedrijven in zoverre afhankelijk dat het laten maken van reclame lucratiever wordt naarmate meer mensen de uitzendingen, en daarmee de getoonde reclame-uitingen kunnen zien of horen.

2b) Geld stroomt van bedrijven naar media en van media naar de sport. Daarmee verbindt geld sport, media en reclame aan elkaar. Aandacht gaat van media naar sport, van sport naar bedrijven via reclame en van media naar bedrijven via reclame. Ten slotte zorgt sport voor gebeurtenissen met nieuwsaarde voor de media.

In schema gevat:

(BO/VO) Fairlympics

Doelstelling: de leerlingen vormen zich een oordeel over de uitbuiting in de sportkledingindustrie

Antwoorden op de opdrachten:

1) De Olympische gedachte: is een open en eerlijke wedstrijd. De NGO's bedoelen dat de arbeiders ook een eerlijk loon voor hun inzet zouden moeten krijgen.

2) Het loon is zo laag, dat meer loon waarschijnlijk de prijs in het westen amper zal opdrijven, hooguit de winsten van de bazen wat verkleinen.

Eerdere edities van Per Expresse

0 Stem af op het nieuws	12 Mond- en klauwzeer
1 Kinderen aan het werk	13 Aanslagen op de Verdraagzaamheid
2 Orkaan Mitch	14 Crisis in Argentinië
3 Oorlog in Europa	15 Verkiezingen in Zimbabwe en Nederland
4 De Koerden en het proces tegen Öcalan	16 VN-wereldtop voor kinderen
5 Oost-Timor en de lange weg naar onafhankelijkheid	17 Israël en Palestina: het beloofde land?
6 Millennium	18 De dreigende oorlog tegen Irak
7 Water	19 Crisis in Afrika
8 Honger in de Hoorn	20 Zin en onzin over Sars
9 Olympische Spelen 2000	21 WTO-conferentie in Cancún: eerlijke handel
10 Verandert het klimaat?	22 Migranten in de media
11 Aardbeving in India	23 Uitbreiding van de Europese Unie

Per Expresse heeft de bedoeling jongeren te helpen zichzelf zicht te verschaffen op het mondiale nieuws. Het nieuws krijgt een context en er worden verbanden gelegd tussen het dagelijks leven van de jongeren hier en de gebeurtenissen elders op de wereld. *Per Expresse* is beschikbaar als het nieuws nog nieuws is -binnen twee weken- en leerlingen behoefte hebben aan antwoorden op de vragen die het nieuws bij hen oproept.

Deze editie is geschreven en geproduceerd door Centrum voor Mondiaal Onderwijs te Nijmegen, Dep te Manchester, Panos Institute te Londen, CEM te Brescia, Intermon te Madrid en CDU te Limerick.

© copyright CMO, DEP, Panos, CEM, Intermon, CDU 2004.

© Nederlandse tekst: CMO, 2004.

De werkbladen mogen alleen worden gefotokopieerd voor gebruik binnen de instelling die het pakket heeft aangekocht of gedownload.

Centrum voor Mondiaal Onderwijs, Postbus 9108, 6500 HK Nijmegen, tel. 024-3613074, fax 024-3613014, e-mail cmo@nsm.kun.nl.

Losse nummers kosten €3,50. Wie een abonnement neemt, krijgt er het nulnummer *Stem af op het nieuws* er gratis bij. Op de website van het Centrum voor Mondiaal Onderwijs wordt elke nieuwe editie z.s.m. aangekondigd (www.cmo.nl). Wie daar een emailadres doorgeeft, wordt geïnformeerd over het verschijnen van nieuwe edities.

Global Express/Per Expresse wordt gefinancierd door de EU (DG VIII) en Kennisnet

Overig (les)materiaal

- *Reis van de held: Olympisch lespakket Athene 2004*, lespakket voor het PO, NOC*NSF, 026-4834400

Internet

- <http://www.athens2004.com>
- <http://www.kennisnet.nl/po/kinderen/thema/olympischespelen/>
- <http://olympische-spelen.startkabel.nl>
- <http://www.sport.nl>
- <http://www.sportone.nl>
- <http://www.olympics.org>
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Olympische_Zomerspelen/
- <http://www.fairolympics.nl>

Meer links, lessuggesties en achtergrondinformatie voor leerlingen én leerkrachten vindt u op internet: <http://www.cmo.nl>